

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

**Філологічний факультет
Кафедра германської та слов'янської філології**

Роман В. В.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ/ВИРОБНИЧОЇ
ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія (Германські мови та літератури
(переклад включно))

Дніпро-Слов'янськ – 2024

УДК 811.111(075.8)
Р69

Затверджено на засіданні Вченої ради ДВНЗ «ДДПУ»
(протокол № 8 від 27. 06. 2024 р.)

Укладач:

Роман В. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «ДДПУ».

Рецензенти:

Глущенко В. А. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Пампура С. Ю. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Роман В. В. Методичні рекомендації до організації та проведення навчальної/виробничої перекладацької практичної підготовки для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно)). Дніпро-Слов'янськ, 2024. 48 с.

Методичні рекомендації визначають основні правила організації та проведення перекладацької практики для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія» за освітньо-професійною програмою «035. Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно))», а також вимоги до підготовки й оформлення звітної документації. Вони мають на меті допомогти здобувачам організувати самостійну перекладацьку діяльність, вдосконалити навички перекладу та встановити єдині критерії оцінювання результатів практики.

© Роман В. В., 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Мета і завдання практики.....	6
1.1.Мета і завдання практики.....	6
1.2.Основні завдання практичної підготовки.....	6
2. Інформаційний обсяг практичної підготовки	10
2.1. Навчальна перекладацька практична підготовка.....	10
2.1.1.Бази практики	10
2.1.2 Мета навчальної практичної підготовки	10
2.1.3.Завдання.....	11
2.1.4.Зміст і завдання індивідуальної роботи здобувача під час практичної підготовки.....	12
2.1.5.Організація та керівництво практичної підготовки й порядок її проходження	
2.1.6.Форми підсумкового контролю результатів практичної підготовки.....	16
2.1.7.Критерії оцінювання.....	17
2.1.8.Рекомендована літератури.....	17
ДОДАТОК А. Зміст перекладацької практики студентів.....	19
ДОДАТОК Б. Права і обов'язки студента-практиканта.....	27
ДОДАТОК В. Обов'язки керівників перекладацької практики.....	29
ДОДАТОК Г. Перекладацька діяльність студента під час проходження практики	
ДОДАТОК Д. Підведення підсумків практики.....	48

ВСТУП

Згідно з Наказом Міністерства освіти № 93 від 08.04.1993, «практика студентів є невід'ємною складовою процесу підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах та здійснюється на базах, оснащених відповідно до вимог, а також на сучасних підприємствах і в організаціях різних галузей: господарства, освіти, охорони здоров'я, культури, торгівлі та державного управління». Цей наказ підкреслив важливість практичної складової в підготовці здобувачів вищої освіти і встановив, що Положення про проведення практики поширюється на всі заклади вищої освіти України.

У сучасних умовах, з огляду на розширення міжнародних зв'язків і обмін інформацією, підготовка спеціалістів, які володіють кількома мовами і можуть виступати посередниками між різними мовними групами, є однією з основних задач сучасних університетів. Важливою є також налагоджена співпраця з сучасними та перспективними підприємствами, здатними не тільки виконувати індивідуальні завдання здобувачів, а й доповнювати їх освіту важливими професійними навичками, що відповідають специфіці їхньої спеціалізації.

Тісна співпраця між підприємствами, які є стейкхолдерами процесу підготовки спеціалістів, та закладами вищої освіти дає змогу налаштувати підготовку фахівців відповідно до вимог ринку праці. Перекладач відіграє ключову роль у забезпеченні взаєморозуміння між людьми, що спілкуються різними мовами, сприяючи зламуванню мовних бар'єрів і встановленню міжкультурних зв'язків. Перекладацька практика є важливою частиною професійної підготовки, оскільки дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання з перекладознавства і практичні навички, отримані під час занять з практики перекладу.

Однією з важливих проблем у підготовці студентів є забезпечення гармонії між теоретичною та практичною частинами навчання, а також впровадження результатів наукових досліджень у навчальний процес. Лише поєднання теоретичної та практичної підготовки дозволяє перекладачам ефективно долати труднощі перекладу різного рівня складності.

Методичні рекомендації містять основні принципи організації та проведення

перекладацької практики студентів, охоплюють основні аспекти діяльності перекладача, психологічні та етичні фактори, новітні технології перекладу, програмне забезпечення для перекладацької пам'яті та різні ресурси для пошуку інформації. Також представлені критерії оцінювання перекладацької практики з урахуванням якості перекладу, підготовки звітної документації, зокрема щоденника практики, термінологічного словника та звіту з практики. Методичні рекомендації також містять додатки, що допоможуть студентам правильно скласти звітну документацію та ефективно виконувати спеціальні завдання. Ці рекомендації покликані полегшити організацію практики на кафедрі германської та слов'янської філології, спростити звітність та документальну підтримку практики і сприяти ефективній підготовці здобувачів вищої освіти.

Методичні рекомендації до організації та проведення навчальної (перекладацької) практики розроблено відповідно до:

- 1) Закону України «Про вищу освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>);
- 2) Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України: Наказ Міністерства освіти України від 08.04.1993 № 93 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міносвіти № 351 від 20.12.94;
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>);
- 3) Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf>)
- 4) [Положення про організацію освітнього процесу у «ДДПУ»](#)
- 5) [Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у ДДПУ](#)
- 6) Освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету лінгвістики: <https://ddpu.edu.ua/index.php/studentu-2/osvitni-prohramy>

Практична підготовка є важливою складовою освітнього процесу, що входить до блоку обов'язкових освітніх компонентів у циклі професійної підготовки. Відповідно до Положення про порядок проведення практики здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», цей тип практики є навчальним, основною метою якого є галузевий переклад.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

1.1. Метою перекладацької практики є формування умінь використання перекладацьких засобів в умовах усного послідовного та письмового перекладу з англійської й німецької мови на англійську й німецьку мови; застосування в практичній діяльності знань із теорії та практики перекладу, усвідомлення професійної значущості цих знань, виховання потреби постійного вдосконалення професійних навичок та умінь перекладацької майстерності; оволодіння сучасними формами, засобами, технологіями перекладацької діяльності в різних типах організацій; знайомство з робочим місцем перекладача та секретаря-референта, а також сучасним обладнанням та оргтехнікою; розвиток творчої ініціативи, реалізація особистісного творчого потенціалу.

1.2. Основними завданнями практичної підготовки є:

- Адаптація студентів до реальних умов перекладацької діяльності;
- Засвоєння на практичному рівні у відповідній установі функцій перекладача, його обов'язків та компетенції;
- Формування у студентів-практикантів професійно-ціннісних якостей особистості перекладача: професійної компетентності, творчого підходу до процесу перекладу, комунікабельності, дипломатичних навичок, уваги, вміння концентруватися та адаптуватися в складних ситуаціях;
- Закріплення та поглиблення теоретичних знань як з англійської й німецької мов (збагачення словникового запасу специфічною термінологією), так і з методології перекладу;
- Подальший розвиток та вдосконалення вмінь перекодування інформації з однієї мови на іншу із застосуванням відомих мовних засобів; становлення вміння обирати ті чи інші засоби перекладу з урахуванням особливостей текстів;
- Удосконалення вміння безпосереднього спілкування із носіями мови (іноземцями із знанням мови) в аутентичних ситуаціях соціально-

побутової, соціально-культурної та професійної сфер спілкування.

- Поглиблення та розвиток загальних комунікативних вмінь, необхідних для спілкування іноземною мовою;
- Підвищення рівня мовленнєвої компетенції за рахунок удосконалення фахових навичок та вмінь за чотирма видами мовленнєвої діяльності.

Згідно з освітньою програмою першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яка діє на кафедрі германської та слов'янської філології, навчальна (перекладацька) практика сприяє розвитку у здобувачів навичок та компетентностей, необхідних для виконання перекладацької діяльності.

Компетентності, які формуються з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми

Інтегральна компетентність (ІК) – здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ЗК2 – Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК4 – Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5 – Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК6 – Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК9 – Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК10 – Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК11 – Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК12 – Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК6 – Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

СК7 – Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

СК8 – Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

Програмні результати навчання з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми

ПРН1– Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН2 – Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН4 – Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН5 – Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН10 – Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).

ПРН11 – Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН12 – Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН13 – Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН14 – Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

ПРН15 – Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПРН16 – Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної

філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

Після проходження практики здобувачі мають продемонструвати такі програмні результати навчання:

Знати

- теоретичні та практичні аспекти перекладацької науки;
- критерії та рівні професіоналізму кваліфікованого перекладача;
- бути спроможними ставити мету й формулювати завдання, пов'язані з реалізацією власної професійної діяльності;
- адекватно оцінювати процес і результат своєї роботи;
- бути готовим до постійної самоактуалізації, мотивації високих досягнень, прагнення високих професійних результатів;
- бути здатним до пошуку, обробки й подальшого використання інформації з професійною метою, використання мультимедійних та мережевих технологій, ресурсів Інтернет для забезпечення якісного та кваліфікованого перекладу;

Уміти

- аналізувати оригінал і його переклад з точки зору адекватності лексичної, граматичної, синтаксичної, прагматичної тощо;
- оформлювати матеріали суспільно-політичних, юридичних, економічних, технічних, художніх текстів, патентної документації тощо;
- виконувати на комп'ютері різні види перекладу з іноземної мови на рідну та навпаки, а саме: повного (з заданою адаптацією), вибіркового, описового (зміст, заголовки, підзаголовки, ключові слова), перекладу-аналізу, перекладу-синтезу (переклад 20-30 сторінок);
- перекладати та оформлювати переклад ділових паперів з іноземної мови на рідну та навпаки (автобіографія, запрошення, оголошення, лист-вітання, лист-співчуття, лист вдячності, лист-вибачення, лист-звернення за інформацією тощо);

- самостійно виконувати повний переклад з іноземної мови на рідну та навпаки науково-технічних, суспільно-політичних, економічних (контракт) та інших типів тексту;
- написати анотацію на статті, опубліковані іноземними мовами;
- виконувати коректорську та редакційну правки тексту (дві мови);
- написати, перекласти та відправити електронний лист;
- робити усний послідовний переклад з іноземної мови на рідну та навпаки з голосу чи аркуша з можливим записом на аудіо- та відеоплівку текстів: урочистого засідання; інформаційної доповіді/повідомлення, настанови; промови; радіоповідомлень; політичної дискусії; ділової бесіди; телефонної розмови; фрагменту фільму; науково-технічного тексту;
- здійснювати синхронний переклад усного мовлення з основної мови впродовж 5-7 хвилин;
- вести переклад/тлумачення із запізненням мовлення на 5-7 хвилин;
- утримувати в пам'яті мовну інформацію обсягом 15-20 слів;
- заповнювати лексичні, фонетичні й граматичні «лакуни» із загального контексту;
- активно використовувати лексику необхідної тематики.

2. Інформаційний обсяг практичної підготовки

2.1. Навчальна перекладацька практична підготовка

2.1.1. Базами практики виступають перекладацькі бюро, гуманітарні, благодійні, волонтерські та суспільні організації, у яких наявні відповідні посади (секретар-референт зі знанням іноземної мови, перекладач тощо). Передбачено також форму дистанційного проходження практичної підготовки. За необхідності, базою практики визначається кафедра, яка реалізує ОП..

2.1.2. Метою навчальної практичної підготовки є поглиблення професійних навичок за чотирма видами мовленнєвої діяльності: говоріння, аудіювання, читання та письмо, а також набуття практичного

перекладацького досвіду в роботі з усними та писемними текстами різних жанрів.

2.1.3.Завдання:

- створення умов для творчого застосування знань і розвитку професійних умінь;
- створення умов для професійної адаптації здобувачів, залучення їх до діяльності як перекладачів;
- розвиток у здобувачів практичних умінь здійснювати перекладацьку роботу;
- оволодіння комунікативними вміннями, необхідними для здійснення професійної діяльності;
- формування в майбутніх перекладачів навичок самостійності в підготовці та проведенні різних форм професійної роботи та особистої відповідальності за якість та ефективність цієї роботи;
- ознайомлення з організацією робочого процесу в установі чи організації;
- спостереження за робочим процесом та аналіз його організації;
- визначення та реалізація конкретних цілей та завдань у процесі перекладу з урахуванням ступеню складності матеріалу;
- здійснення поточного та перспективного планування роботи й організація виконання накресленого плану;
- вибір та використання ефективних прийомів і методів перекладу, стратегій та програмного забезпечення;
- набуття умінь самоаналізу та редагування.

2.1.4. Зміст і завдання індивідуальної роботи здобувача під час практичної підготовки.

№ п/п	Види роботи	Кількість балів
Письмовий переклад		
1.	Самостійне виконання повного перекладу з іноземної мови на рідну економічних, науково-технічних, суспільно-політичних текстів відповідно до профілю бази перекладацької практики (англійською мовою – 5).	30
2.	Самостійне виконання повного перекладу з рідної мови на іноземну економічних, науково-технічних, суспільно-політичних текстів відповідно до профілю бази перекладацької практики (англійською – 3, німецькою – 1).	20
Разом:		50
Усний переклад		
3.	Здійснення усного послідовного перекладу з англійської мови впродовж 5 хвилин транскрипти.	
Разом:		30
Дослідна частина		
4.	Складання галузевого термінологічного словника на підставі обробленого матеріалу (не менше 50 термінів і термінологічних сполучень з певної галузі англійською мовою).	20
Разом:		20
5. Звіт про виробничу практичну підготовку		
Разом		100
Мінімальна кількість		60

2.1.5. Організація та керівництво практичної підготовки й порядок її проходження

Навчально-методичне керівництво і виконання програми практичної підготовки забезпечує кафедра германської та слов'янської філології, на якій реалізується освітня програма «Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно))». Загальну організацію практичної підготовки та контроль за її проведенням здійснює керівник практики, який підпорядкований першому проректору з науково-педагогічної роботи ДДПУ.

Керівник з практичної підготовки ДДПУ:

- здійснює загальну організацію практичної підготовки та контроль за її проведенням;

- розробляє організаційні заходи, що забезпечують практичну підготовку здобувачів денної та заочної форм навчання;

- складає та узгоджує з деканами факультетів зведений графік проведення всіх видів практичної підготовки (на підставі затверджених навчальних планів);

- узгоджує з органами управління освіти міста перелік закладів освіти, спроможних і згодних виступити базами для проведення практичної підготовки й укладає договори;

- бере участь в установчих та підсумкових конференціях з практичної підготовки; контролює наявність програм практичної підготовки на кафедрах; розподіл здобувачів по базах проходження практичної підготовки;

- контролює забезпечення належних умов праці й побуту здобувачів, проведення з ними цільових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки на початку практичної підготовки, виконання здобувачами правил внутрішнього трудового розпорядку;

- бере участь (вибірково) у складі комісії із захисту звітів за результатами проведення практичної підготовки;

- здійснює контроль за розрахунками та розподілом навантаження з усіх видів практичної підготовки, його виконання викладачами відповідальних кафедр;

- подає першому проректору з науково-педагогічної роботи письмовий звіт про хід та результати проходження практичної підготовки у поточному навчальному році.

- складає щорічний наказ про закріплення практичної підготовки за кафедрами ДДПУ.

Керівник з практичної підготовки факультету має такі обов'язки:

- разом із керівником з практичної підготовки ДДПУ підбирає бази практичної підготовки;
- організовує та проводить установчу та підсумкову конференції на факультеті;
- забезпечує проведення цільового інструктажу про порядок проходження практичної підготовки, з охорони праці та техніки безпеки, з обов'язковою фіксацією в журналах інструктажу;
- видає здобувачам необхідні документи: методичні рекомендації, програми, направлення (завірені печаткою факультету та підписом декана);
- повідомляє здобувачам про строки проходження практичної підготовки, систему звітності, склад методистів від відповідальних кафедр;
- готує проект наказу про розподіл здобувачів та подає його керівникові практичної підготовки ДДПУ;
- контролює роботу керівників груп, вибірково відвідує уроки та позакласні заходи у закладах освіти, що проводять здобувачі;
- вживає заходи щодо усунення недоліків в організації практичної підготовки;
- складає звіт за підсумками практичної підготовки та подає його керівникові практичної підготовки ДДПУ;
- перевіряє правильність оформлення відомостей-характеристик здобувачів (наявність необхідних підписів, печатки, заповнення всіх розділів відомості) і здає їх керівникові практичної підготовки ДДПУ;
- контролює наявність у відповідальних методистів табелів відвідування здобувачами баз практичної підготовки; своєчасне оформлення ними відомостей успішності.

Методист зі спеціальності:

- бере участь в установчій та підсумковій конференціях з практичної

підготовки; проводить інструктивно-методичну роботу з керівниками організацій;

– розподіляє здобувачів за місцями проходження практичної підготовки, затверджує індивідуальні плани здобувачів, контролює їх виконання;

– організовує відвідування практикантами відповідних організацій та установ;

– організовує здійснення здобувачами різних видів перекладацької діяльності;

– забезпечує виконання програми практичної підготовки;

– аналізує звітну документацію здобувачів про роботу за час практичної підготовки;

– разом з наставниками оцінює роботу здобувачів;

– бере участь у роботі комісії під час захисту звіту з практичної підготовки;

– виставляє підсумкову оцінку за практичну підготовку у відомість обліку успішності та залікову книжку здобувача;

– здобувачам, які проходять практичну підготовку за місцем майбутнього працевлаштування, призначає консультаційні дні (для проміжної звітності здобувача). Графік консультацій затверджується завідувачем кафедри та подається керівникові практичної підготовки ДДПУ;

– складає звіт за результатами практичної підготовки групи здобувачів та подає його керівникові факультету.

Під час проходження практичної підготовки здобувачі мають право:

– одержувати від керівників практичної підготовки консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;

– одержувати від керівників практичної підготовки необхідні навчально- методичні та інші матеріали;

- заявляти перед керівниками практичної підготовки особисті клопотання з приводу індивідуальних питань проходження практики;
- пройти інструктаж за усіма, необхідними для виконання програми практичної підготовки, правилами роботи та етики професійного спілкування.

Здобувачі зобов'язані:

- з'явитися на установчі збори, що проводяться керівниками практичної підготовки;
- ознайомитися з програмою практичної підготовки;
- особисто прибути на місце проходження практичної підготовки;
- пройти відповідні інструктажі та неухильно дотримуватися режиму роботи, техніки безпеки та правил санітарії, що діють на базах практичної підготовки;
- чітко та своєчасно виконувати вказівки керівників практичної підготовки від ДДПУ та закладу освіти або підприємства чи установи;
- виконати у повному обсязі програму практичної підготовки;
- вчасно підготувати усю необхідну звітну документацію практичної підготовки.

2.1.6. Форми підсумкового контролю результатів практичної підготовки

Формою підсумкового контролю є залік.

Після закінчення строків проходження практичної підготовки здобувачі звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Загальна форма звітності здобувача за практичну підготовку – це подання письмового звіту за результатами практичної підготовки (з оцінкою безпосереднього керівництва від бази практики).

Звітна документація має містити відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практичної підготовки та індивідуального завдання, висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо.

Оформлюється звіт за вимогами, встановленими ДДПУ, згідно зі

змістом і завданнями індивідуальної роботи здобувача під час виробничої практичної підготовки, зазначеними в програмі практичної підготовки здобувачів.

Захист звіту проводиться перед комісією, яка формується деканом факультету, затверджується розпорядженням та надається керівникові практичної підготовки ДДПУ на початку навчального року.

Підсумкова (загальна) оцінка з практичної підготовки є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за завдання зі спеціальності.

2.1.7. Критерії оцінювання

Результати навчання здобувачів вищої освіти з практичної підготовки визначаються у балах, що виставляються згідно з критеріями оцінювання, затвердженими в ДДПУ, а саме за 100-бальною шкалою та національною п'ятибальною шкалою для заліків «зараховано», «не зараховано»). Практична підготовка оцінюється максимальною оцінкою в 100 балів.

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100–бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>Для звітів з практики</i>	
90– 100 балів	відмінно	зараховано
89– 75 балів	добре	
60– 74 балів	задовільно	
26– 59 балів	незадовільно	незараховано
0 –25 балів	неприйнятно	

2.1.8. Рекомендована література

1. Гудманян А. Г. Основи перекладознавства: навчальний посібник / А. Г. Гудманян, А. В. Сітко, Г. Г. Єнчева. Вінниця: Нова Книга, 2020. 352 с.

2. Енциклопедія перекладознавства: у 4 т. Т. 1: пер. з англ. / за ред.: Івз Гамбієра та Люка ван Дорслара; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця: Нова Книга, 2020. 560 с.

3. Енциклопедія перекладознавства: у 4 т. Т. 2: пер. з англ. / за ред.: Іва

Гамб'є та Люка ван Дорслара; за заг. ред.: О. А. Кальниченко та Л. М. Черноватого. Вінниця: Нова Книга, 2020. 280 с

5. Корунець І. В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): підручник / І. В. Корунець, О. І. Терех. Вінниця: Нова книга, 2000. 446 с.

6. Лисенко Г. Л. Основи перекладу – міст між теорією і практикою (німецько-український напрям) [Електронний ресурс]: підручник / Г. Л. Лисенко, І. М. Баклан, З. В. Чепурна; КПП ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. 204 с. (не перевидавалось)

7. Мамрак А. Вступ до теорії перекладу. Центр навчальної літератури, 2019. 304 с. (не перевидавалось).

8. Castillo M. Translation Strategies for English Language Learners. Monterrey : Editorial Digital del Tecnológico de Monterrey, 2019. 156 p

9. Heusinger S. Die Lexik der deutschen Gegenwartssprache. Eine Einführung / Heusinger S. München: Fink, 2019. 303 S. (не перевидавалось)

10. Theorie und Praxis der Übersetzung: Deutsch – Ukrainisch. Теорія та практика перекладу з німецької мови.: навч. посібник / С.В.Синегуб. К.: Вид. центр КНЛУ, 2019. 272 с. (не перевидавалось)

2.1.9. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний веб-портал Державної служби інтелектуальної власності України / Інформаційні ресурси. *Wayback Machine*. URL: <https://web.archive.org/web/20160307020619/http://sips.gov.ua/ua/transliteruvannja.html>

2. Закон України «Про освіту». Редакція від від 19.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n3>

3. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України: Наказ Міністерства освіти України від 08.04.1993 № 93 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міносвіти № 351 від 20.12.94; URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>);

Зміст перекладацької практики студентів

Перекладацька практика студентів розглядається як заключний етап підготовки фахівця, який організовується і проводиться тільки за умови, якщо студенти мають, хоча б частково, відповідний рівень теоретичних знань.

Протягом практики викладач-керівник виконує організаційну, методичну та контрольну функції. Практичне керівництво студентів на базах практики здійснюють керівники практики від підприємств або працівники базових установ.

Тривалість та тип перекладацької практики для студентів різних курсів визначається відповідно до навчального плану і може тривати від двох до шести тижнів, бути навчальною або виробничою. Протягом практики студенти виконують письмові переклади різних типів спеціалізованих текстів (науково-технічних, комерційних тощо) з основної іноземної мови на державну мову, використовуючи різноманітні джерела інформації (друковані та електронні словники, енциклопедії, ресурси Інтернету) та комп'ютерні програми перекладацької пам'яті. Усний переклад відбувається під час ділових зустрічей, переговорів, екскурсій, семінарів, майстер-класів тощо.

В ході перекладацької практики студенти поглиблюють і закріплюють теоретичні знання, розвивають і вдосконалюють практичні навички, а також збирають і обробляють матеріали для написання курсових, дипломних або магістерських робіт.

Суть перекладацької діяльності полягає в тому, що перекладач, здійснюючи комунікацію з носіями мови, сприймаючи на слух іноземну мову, аудіо- і телеінформацію, складаючи анотації, виконуючи абзацно-фразовий, послідовний усний і письмовий переклад за обмежений час, одночасно повинен враховувати реакцію і сприйняття, розуміння та оцінку оточуючих. Успішність професійної діяльності перекладача значною мірою залежить від здатності поєднувати професійні перекладацькі навички та психологічні якості.

Діяльність перекладача може охоплювати різні сфери знання, оскільки

перекладач — це не лише фахівець з іноземної філології, тобто людина, яка володіє фонетичною, граматичною та лексичною системою іноземної мови і має достатній лексичний запас для комунікації. Це також особа, яка добре розуміє соціолінгвістичні та міжнаціональні відмінності, вміє швидко освоювати знання з різних галузей, в яких здійснює свою перекладацьку діяльність.

Для забезпечення високої професійної підготовки перекладачів практична частина навчання проходить у умовах, максимально наближених до майбутньої професійної діяльності. Спілкуючись з досвідченими перекладачами та носіями іноземних мов на практичних базах, студенти не лише отримують необхідні знання, але й здобувають безцінний досвід роботи.

Організація діяльності студентів-перекладачів під час практики
Перекладацька діяльність студентів під час практики включає три основні етапи:

Початковий етап (2-3 дні):

1. Студенти беруть участь у настановній конференції з перекладацької практики, де їм надається детальна інформація про зміст і тривалість практики, а також форму звітності (особливості оформлення щоденника практики, звіту та словника). Вони зустрічаються з керівниками практики від кафедри і знайомляться з графіком консультаційних занять.

2. Студенти знайомляться з керівниками практики від базового підприємства (якщо практика виробнича) і отримують завдання на період практики.

3. Студенти ознайомлюються зі специфікою діяльності базового підприємства та аналізують аналогічні матеріали державною мовою.

4. Вони складають попередній словник спеціальних термінів.

5. Студенти консультуються з досвідченими перекладачами, що працюють на базовому підприємстві.

Основний етап:

1. Студенти виконують переклади спеціалізованих текстів.

2. Щотижня студенти відвідують консультацію, яку проводить керівник практики від університету, де вони здають виконану частину

перекладу (приблизно 10000 знаків), отримуючи рекомендації та зауваження від керівника.

3. Студенти складають словник спеціальних термінів з коментарями, що відповідають різним сферам знань (економіка, юриспруденція, металургія, хімія, медицина, фармакологія, лінгвістика тощо).

Заключний етап: підготовка та здача звітної документації

1. Переклад спеціалізованих текстів з іноземної мови (англійська) на державну мову та з державної мови на іноземну.
2. Щоденник перекладацької практики (див. додаток).
3. Звіт про проходження перекладацької практики (у довільній формі).
4. Словник спеціалізованих термінів.

Перекладацька практика завершується підсумковою конференцією студентів, на якій керівники практики підводять підсумки роботи студентів протягом навчальної або виробничої практики. Студенти обмінюються враженнями про організацію та проведення практики, а також обговорюють основні труднощі та проблеми, з якими стикалися під час практики.

Основні професійно-перекладацькі уміння та навички студентів

Протягом перекладацької практики студенти повинні оволодіти, перш за все, такими професійно-перекладацькими вміннями:

1. Конструктивно-планувальні вміння. Отримавши індивідуальне завдання від керівника практики від кафедри та матеріал для перекладу від керівника практики від базового підприємства, студент-практикант планує свою діяльність, орієнтуючись на три етапи проходження практики (див. вище). Це включає планування тривалості перекладу, вибір засобів для його виконання, пошук необхідної мовної та фахової інформації, отримання консультацій від фахівців, спостереження за відповідними об'єктами та технологіями у виробничому процесі, а також визначення термінів редагування і здачі перекладу.

2. Комунікативні уміння. Спілкування з керівниками практики,

перекладачами, які працюють на базі практики, з іноземними партнерами. Вміння бути нейтральним і кваліфікованим посередником при спілкуванні носіїв різних мов, при цьому проявляючи знання не лише іноземної та рідної мов, але й національно-культурних особливостей різних країн.

3. Професійні перекладацькі вміння. Здійснення адекватного письмового перекладу спеціалізованих текстів (економічних, юридичних, науково-технічних); використання комп'ютерних програм перекладацької пам'яті, спеціальних технічних і термінологічних словників, довідкових посібників, карт, енциклопедій та Інтернет-ресурсів.

4. Дослідницькі вміння: знаходити необхідну інформацію відповідно до тематики перекладу, вивчати технологічні процеси, устаткування, діяльність та наукові результати в тих галузях, у яких здійснюється переклад. У результаті проходження практики студенти повинні опанувати такі знання:

- новітні досягнення в галузі теорії та практики перекладу спеціалізованих текстів різних функціональних стилів;
- конкретні методи перекладу та прийоми досягнення адекватності;
- новітні досягнення у галузі перекладацьких технологій;
- вимоги до оформлення письмових перекладів економічних, юридичних і науково-технічних текстів;
- принципи організації роботи перекладацьких установ;
- загальні відомості про науки, з якими пов'язані переклади.

Протягом перекладацької практики студенти розвивають та удосконалюють навички самостійного виконання адекватного перекладу різногалузових спеціалізованих текстів (економічних, юридичних, науково-технічних).

Основні психологічні якості студентів-перекладачів
Серед основних психологічних якостей професійного перекладача виділяються мовленнєва реактивність, перекладацька пам'ять, здатність переключатися, психологічна сталість, контактність та інтелігентність.

Мовленнєва реактивність — це здатність швидко сприймати іноземну мову і так само швидко відтворювати її рідною мовою. Якщо мовленнєва

реактивність є природною здатністю людини, її необхідно систематизувати та розвивати далі. У разі відсутності цієї здатності та труднощів у її розвитку, такій людині не рекомендується займатися усним перекладом.

Перекладацька пам'ять — це професійно організована гнучка пам'ять, здатність абсорбувати великий обсяг інформації і забувати непотрібне. Крім того, багаточасова пам'ять перекладача дозволяє зберігати великий обсяг лексики в активному запасі. Оперативна пам'ять характеризує здатність запам'ятовувати на короткий час багато лексичних одиниць. Таким чином, перекладачеві необхідно постійно працювати над розвитком своєї пам'яті.

Здатність переключатися — властива всім людям, але під час перекладу необхідна особлива здатність — переключатися з однієї мови на іншу. Це важливо для збереження швидкості і точності перекладу, яка включає в себе не лише когнітивні процеси, але й організаційні та комунікативні стратегії. Перекладач у процесі роботи здійснює трансформацію інформації, використовуючи свою пам'ять, досвід, знання про культури та структуру обох мов, забезпечуючи переклад, що максимально відповідає оригіналу в контексті цієї специфіки.

Конструктивні стратегії відносяться до самого процесу виконання перекладу, коли перекладач вибирає методи, що сприяють створенню точного та адекватного результату. Вони включають вибір конкретних лексичних одиниць, конструкцій та граматичних форм, що відповідають як функціональним, так і культурним вимогам. Це передбачає також активне використання сучасних перекладацьких інструментів, таких як словники, програмне забезпечення для перекладу, пам'ять перекладацьких програм, а також інші ресурси, що допомагають зберігати когнітивну зв'язність та точність.

Організаційні стратегії стосуються здатності перекладача організувати свій робочий процес, щоб досягти бажаного результату у визначений термін. Це може включати розподіл часу, планування етапів роботи, взаємодію з колегами або консультантами, а також оптимізацію технічних ресурсів для підтримки якості перекладу.

Комунікативні стратегії охоплюють здатність перекладача ефективно

взаємодіяти з іншими учасниками процесу перекладу, такими як клієнти, редактори, або носії мови. Важливим аспектом є здатність перекладача бути не лише мовним посередником, але й культурним посередником, пояснюючи нюанси, які можуть бути зрозумілі лише певним мовним або культурним колам.

Таким чином, робота перекладача включає поєднання когнітивних і комунікативних стратегій, що дозволяють не тільки передати текст із однієї мови на іншу, але й врахувати всі культурні та контекстуальні аспекти, необхідні для створення точного та зрозумілого перекладу.

Рефлексивна підготовка є важливою складовою професійного становлення перекладача, оскільки вона дозволяє зосередитись на процесах самовдосконалення, самооцінки та усвідомлення власних сильних і слабких сторін. Цей процес допомагає перекладачу не тільки вдосконалювати свої технічні навички, а й розвивати здатність до самоаналізу, що сприяє адаптації до різноманітних перекладацьких ситуацій. Через рефлексію, перекладач може оцінити, як його переклад сприймається іншими людьми, а також які труднощі виникають під час виконання роботи.

Рефлексивна підготовка в контексті професії перекладача передбачає кілька важливих аспектів:

1. Усвідомлення власних когнітивних та комунікативних стратегій: Перекладач має постійно аналізувати, які стратегії та методи він використовує для досягнення адекватності перекладу. Це дозволяє не лише оцінювати ефективність власної роботи, а й коригувати процес у разі виникнення труднощів.

2. Зворотній зв'язок: Перекладач повинен активно шукати відгуки від інших учасників процесу, таких як редактори, колеги або самі замовники. Зворотний зв'язок дозволяє перекладачеві оцінити, наскільки його робота відповідає вимогам і очікуванням.

3. Самооцінка професійної діяльності: Регулярне усвідомлення та самооцінка власних перекладацьких досягнень сприяє розвитку професійної самодисципліни та самовдосконалення. Перекладач має бути здатним визначати свої слабкі місця, на яких необхідно попрацювати, а

також зміцнювати свої сильні сторони.

4. Аналіз складних ситуацій: У перекладацькій практиці часто виникають складні та непередбачувані ситуації, наприклад, коли доводиться працювати з дуже специфічними або новими термінами, з культурними бар'єрами або з незрозумілими інтерпретаціями. Уміння рефлексувати над такими ситуаціями дозволяє перекладачеві краще готуватися до подібних випадків у майбутньому.

5. Розвиток творчого підходу: Творчість є важливим компонентом перекладацької діяльності, адже іноді потрібно не лише передати зміст, але й зберегти емоційно-естетичний ефект тексту. Рефлексивне ставлення до своїх творчих підходів дозволяє перекладачеві вибудовувати адаптивні стратегії, що відповідають різним перекладацьким ситуаціям.

У результаті, рефлексія допомагає перекладачеві удосконалювати свої навички та досягати високої якості роботи, що, в свою чергу, позитивно впливає на успіх перекладацької діяльності.

Рефлексивна підготовка перекладача має важливе значення для його професійного розвитку. Вона сприяє самопізнанню, самовдосконаленню та розвитку ключових психологічних якостей, які необхідні для виконання професійних завдань на високому рівні.

Основні аспекти рефлексивної підготовки:

1. Самооцінка і самоконтроль: Студент-перекладач повинен мати здатність до самоконтролю, адже це дозволяє йому оцінювати свою роботу, виявляти помилки та вдосконалювати свої навички. Самооцінка допомагає студентам усвідомити, чи відповідають їхні знання і вміння оптимальним професійним вимогам. Це є важливим етапом на шляху до професіоналізму.

2. Розуміння значимості професії: Рефлексія допомагає студентам усвідомити важливість перекладу як професії, яка не лише передає мовний зміст, але й є культурним мостом між людьми різних національностей. Це сприяє розвитку почуття відповідальності за свою діяльність і розуміння, яку важливу роль перекладач відіграє в суспільстві.

3. Самореалізація і розвиток самоповаги: Рефлексія дозволяє студентам відчувати свою професійну значущість, що, в свою чергу, сприяє розвитку здорової самоповаги та позитивного ставлення до себе. Це формує внутрішній стимул для подальшого професійного розвитку і самовдосконалення.

4. Критичний підхід до себе: У процесі рефлексії студент має здатність критично оцінювати не лише свою роботу, але й свої можливості. Це дозволяє йому правильно орієнтуватися в процесі набуття професійних навичок, визначити свої слабкі і сильні сторони та працювати над їхнім удосконаленням.

5. Визначення цінностей і здібностей: Рефлексія допомагає студентам виявити свої індивідуальні здібності та нахили, що дозволяє їм краще зрозуміти, які аспекти професії є для них найбільш важливими. Це допомагає студентам розвивати власні цінності як майбутніх перекладачів.

Таким чином, рефлексивна підготовка є важливим елементом навчального процесу, оскільки вона допомагає студентам стати більш свідомими щодо своїх можливостей і відповідальності, а також сприяє їхньому професійному становленню.

ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Права і обов'язки студента-практиканта в процесі проходження перекладацької практики.

Студент-практикант має право:

1. Консультації з керівниками практики: Студент має право звертатися за консультаціями до керівників практики від кафедри та базового підприємства з усіх питань, що виникають під час проходження перекладацької практики.

2. Користування ресурсами: Студент має право користуватися необхідними ресурсами, обладнанням та документацією, що забезпечує ефективну перекладацьку діяльність, а також звертатися за допомогою до досвідчених перекладачів, які працюють на базовому підприємстві.

3. Отримання інформації про звітність: Студент має право отримати детальну інформацію щодо етапів звітування, форми звітності, терміну подачі звітних документів та критеріїв оцінювання практики.

4. Внесення пропозицій: Студент може вносити пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення практики, що дозволяє покращити якість процесу.

Студент-практикант зобов'язаний:

1. Участь у настановній конференції: Студент зобов'язаний брати участь у настановній конференції, ознайомитися з програмою проходження практики та вимогами, що стосуються її виконання, зокрема щодо звітної документації.

2. Своєчасний початок практики: Студент зобов'язаний вчасно розпочати практику, прибути на базу практики в установленний термін.

3. Дотримання правил: Студент повинен вивчити та дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки та внутрішнього розпорядку базового підприємства.

4. Виконання завдань: Студент має обов'язок виконати завдання, передбачені програмою перекладацької практики в повному обсязі.

5. Звітування про виконану роботу: Студент зобов'язаний своєчасно звітувати про виконання програми практики та подавати керівнику від кафедри

всі необхідні звітні документи.

Професійні вимоги до студентів-практикантів:

1. Знання іноземної мови: Студент має мати рівень знання іноземної мови, наближений до білінгвізму, а також володіти знаннями про культуру народів, які говорять цією мовою.
2. Володіння рідною мовою: Важливе вміння користуватися рідною літературною мовою на рівні монологічного та діалогічного дискурсу.
3. Використання джерел інформації: Студент повинен уміти користуватися словниками, довідниками, картами, Інтернет-ресурсами та іншими джерелами інформації.
4. Володіння мовленнєвими жанрами: Студент має володіти різними мовленнєвими жанрами і основними типами текстів.
5. Розширення словникового запасу: Студент зобов'язаний постійно поповнювати активний словниковий запас з обох мов.
6. Технічні прийоми перекладу: Студент повинен вміти користуватися технічними прийомами перекладу.
7. Професійно поставлений голос: Студент повинен володіти професійно поставленим голосом, вміти використовувати голосові техніки для перекладу.

ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Діяльність керівників перекладацької практики від кафедри здійснюється у три етапи: початковий, основний та підсумковий етапи.

Початковий етап: На цьому етапі керівники перекладацької практики від кафедри виконують такі обов'язки:

- Беруть участь у настановній конференції.
- Знайомлять студентів з програмою проведення практики, пояснюють вимоги та призначають консультаційні дні.
- З'ясовують інформацію про бази проходження перекладацької практики студентами та консультують їх стосовно ведення щоденника практики.
- Рекомендують студентам комп'ютерні програми, словники, науково-технічну літературу та інші необхідні ресурси для перекладацької практики.

Основний етап: на основному етапі керівники практики від кафедри виконують такі обов'язки:

- Регулярно проводять консультації з перекладацької практики, на яких студенти отримують рекомендації з подолання труднощів перекладу, перевіряють чорнові варіанти перекладів, дають зворотний зв'язок і перевіряють виправлені варіанти перекладів.
- Підтримують зв'язок з керівником практики від базового підприємства для забезпечення студентів гідними умовами праці, надають необхідні матеріали для перекладу, допомагають вирішувати питання дисципліни проходження практики, обов'язків студентів на підприємстві та своєчасності і якості виконання роботи.

Підсумковий етап: на підсумковому етапі керівники практики від кафедри зобов'язані:

- Перевірити переклад у повному обсязі, висловити зауваження та оцінити якість перекладацької практики на основі звітної документації, відгуку керівника практики від базового підприємства і контрольного перекладу.

- Перевірити наявність, правильність оформлення та якість складання звітної документації, а також поставити оцінку за кожен складову звітних матеріалів.
- Написати характеристику роботи студента під час практики та поставити загальну оцінку за проходження перекладацької практики.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Під час проходження перекладацької практики студент здійснює діяльність професійного перекладача під керівництвом досвідчених колег з базового закладу. За дорученням керівника підприємства або старшого перекладача студент перекладає спеціалізовані тексти, документацію фірми, матеріали листування з іноземними організаціями, а також каталоги, описи товару, сертифікати, патенти тощо. Завдання студента полягає в своєчасному виконанні письмових і усних перекладів, повних і скорочених, забезпечуючи точну лексичну, стилістичну та змістовну відповідність оригіналу, адекватність передачі наукових і технічних термінів та дефініцій. Студент також здійснює редагування перекладів, систематизує та організує переклади, анотації та реферати.

У процесі роботи студенти стикаються з різними труднощами, зокрема лексичними, граматичними та жанрово-стилістичними. Переклад включає одночасну обробку граматичної, лексичної, стилістичної, загальнотекстової та комунікативної інформації. Наприклад, граматику залежить від лексики, оскільки граматичне значення словосполучення певної синтаксичної моделі може змінюватися в залежності від слів, що входять до цього словосполучення. У свою чергу, лексика залежить від граматичних моментів, оскільки зміна сполучуваності слів може призвести до зміни лексико-семантичного значення слова.

Лексика і граматику також тісно взаємопов'язані з жанрово-стилістичними проблемами. Стилістичні характеристики тексту включають частотність вживання певних слів і застосування певних граматичних форм і структур. Тому виокремлення лексичних, термінологічних і жанрово-стилістичних проблем перекладу в окрему сферу є досить умовним.

Зокрема, лексичні труднощі науково-технічного перекладу включають:

- багатозначність слів (термінів) та вибір адекватного словникового відповідника або варіанта перекладу,

- особливості вживання загальнонародних слів у науково-технічних текстах,
- правильне застосування різних способів перекладу лексики,
- визначення межі припустимості перекладацьких лексичних трансформацій,
- переклад термінів-неологізмів, абревіатур,
- "фальшиві друзі" перекладача, зокрема псевдо-інтернаціоналізми,
- лексикалізовані форми множини іменників та терміни-омоніми.

Ці труднощі потребують глибокого розуміння контексту, вміння правильно вибрати терміни та адекватно передавати специфіку науково-технічної мови.

Етноспецифічна лексика і етнонаціональна варіантність термінів, а також іншомовні слова і терміни є важливими аспектами перекладу, які потребують глибокого розуміння культури, традицій та мови оригіналу та мови перекладу. Як зазначено, ці проблеми виходять за межі лише лексичних чи граматичних труднощів і включають також прагматичний аспект перекладу.

Прагматика перекладу – це поняття, яке охоплює не тільки прагматичне значення слів, але й цілу низку проблем, пов'язаних з різними ступенями розуміння і трактування значень та повідомлень залежно від лінгвістичних і екстралінгвістичних факторів. Прагматичний аспект перекладу можна розглядати з трьох точок зору:

1. Передача прагматичних значень слів оригіналу.
2. Прагматичне значення конкретного акту перекладу.
3. Прагматична адаптація перекладу для забезпечення адекватності комунікативного ефекту в оригіналі та в перекладі.

Особливо важливим є переклад національно-специфічних реалій, таких як географічні назви, власні імена, культурно-побутові реалії, які можуть бути зрозумілими для носіїв мови оригіналу, але малозрозумілими або зовсім незрозумілими для реципієнтів перекладу. Ці елементи зазвичай передаються через транскрипцію або транслітерацію.

Процес перекладу має подвійну прагматичну орієнтацію: з одного боку, він реалізується в рамках міжмовної комунікації і орієнтований на оригінал; з іншого боку, переклад є конкретним мовленнєвим актом, орієнтованим на

певного рецептора. Прагматичне завдання перекладу полягає у досягненні максимальної еквівалентності з оригіналом, і саме комунікативна компетенція перекладача дозволяє визначити, коли доцільно використовувати семантичний або комунікативний переклад, особливо коли мова йде про національно-специфічні реалії.

Перекладацький аналіз тексту

Для ефективної роботи з будь-яким текстом необхідні не лише знання іноземної мови та предметної області перекладу, але й уміння здійснювати попередній перекладацький аналіз тексту оригіналу. Серед основних етапів такого аналізу виділяють такі:

1. Оцінка зовнішньої інформації про текст, що включає визначення автора, місця публікації, джерела та характеру тексту (наприклад, чи є це документом, науковою статтею, інструкцією тощо). Це дозволяє вибрати стратегію перекладу. Також на цьому етапі важливо враховувати вимоги замовника, якщо від перекладача вимагається певна обробка тексту оригіналу.

2. Визначення того, хто і для кого був створений цей текст. Необхідно чітко визначити реципієнта, оскільки це значною мірою впливає на вибір мовного матеріалу, а також на визначення автора тексту, щоб адекватно передати індивідуальний стиль або зберегти безособовий характер передачі інформації.

3. Аналіз типу інформації в тексті. Спершу це об'єктивна інформація про зовнішній світ (ім'я автора, назва фірми, товару, терміни та умови контракту тощо). Важливим є також визначення термінологічного характеру тексту, що вимагає використання відповідних термінів та їх еквівалентів у перекладі. Оформлення інформації в тексті здійснюється за допомогою засобів літературної норми для складання текстів різних функціональних стилів. Якщо в оригінальному тексті складно визначити специфічні стильові риси, перекладач має дотримуватися нейтральної літературної норми під час перекладу. Оперативна інформація (розпорядження, інструкції) передається через наказовий спосіб дієслів та конструкції з семантикою необхідності. Емоційну інформацію (привітання, вирази оцінки та поглядів) слід передавати з використанням емоційної лексики, але з дотриманням ділового етикету.

Естетична інформація передбачає використання різноманітних стилістичних засобів. У реальній практиці перекладач часто має справу з текстами, що містять інформацію різних типів.

4. Визначення комунікативного завдання тексту. Це може бути надання нової інформації, встановлення контакту, вираження думки тощо. Комунікативне завдання часто є комплексним, тому розуміння його компонентів дозволяє перекладачеві виділити основні акценти перекладу.

5. Визначення мовленнєвого жанру для правильного оформлення тексту. Риси окремих жанрів, таких як інтерв'ю або наукове повідомлення, в більшості випадків інтернаціональні; вони мають свою історію та традиції, і перекладач повинен зберегти ці риси при перекладі.

Після виконання перекладу важливо здійснити перевірку та оцінку роботи. Якщо на етапі підготовки та під час перекладу перекладач контролював свою роботу, залишиться лише технічна перевірка. Спершу потрібно порівняти оригінальний текст і переклад, щоб переконатися, що жодна частина тексту чи абзац не були пропущені. Далі важливо оцінити стилістичну єдність тексту перекладу без участі оригіналу і провести необхідне редагування. Оцінка стилістичної єдності включає виявлення дрібних стилістичних недоліків, таких як надмірне повторення слів або невдалі сполучення. Якщо переклад призначений для публікації, він повинен пройти літературне, наукове та видавниче редагування.

Використання інформаційних джерел

Для здійснення письмового перекладу необхідно володіти навичками грамотного використання різноманітних інформаційних джерел, зокрема двомовних і тлумачних словників, як загальномовних, так і спеціалізованих, а також різних довідників, інструкцій, енциклопедій та інших подібних матеріалів. Одним з ефективних способів здобуття необхідної інформації на будь-якій мові є Інтернет-ресурси. Звісно, при виконанні письмового перекладу науково-технічних, економічних, юридичних та інших спеціалізованих текстів перекладачеві недостатньо лише знати іноземну мову — він також повинен володіти певними знаннями щодо тієї сфери діяльності, до якої належить

оригінальний текст. Щоб зрозуміти специфіку спеціалізованих статей, документів, звітів та інших матеріалів, які потрібно перекладати, спершу вивчаються наявні матеріали на обох мовах, а саме статті та інші джерела, що містять інформацію про описуваний об'єкт, явище, процес і таке інше. Такі матеріали мають надавати студенти, а практиканти повинні виявляти ініціативу у пошуках необхідної інформації в довідниках, енциклопедіях та Інтернет-ресурсах. Інтернет надає можливість отримувати знання про різні сфери діяльності (наукову, технічну, економічну, правову, медичну тощо) як мовою оригіналу, що значно допомагає у вивченні проблематики текстів, так і мовою перекладу, що дозволяє знайти найбільш точний варіант перекладу лексичних і граматичних явищ та обрати відповідний стиль мовлення.

Використання пошукових систем може повністю замінити традиційні словники (як двомовні, так і тлумачні) і допомогти перевірити, як часто ті чи інші словосполучення використовуються в мовному середовищі, а також визначити їх варіативність.

Розглянемо приклади використання Інтернету для пошуку необхідної інформації:

1. Фразовий пошук. Це пошук фраз, словосполучень або цілих речень. Варіанти, отримані із словникової статті, потрібно поміщати в лапки. Пошукова система видасть результати, які містять ці фрази, словосполучення або речення. Якщо результатів немає, слід шукати інші варіанти перекладу. Наприклад, для перевірки перекладу словосполучення «особа, яка користується інвалідним візком» як *wheelchair user* можна отримати 491 000 результатів, що свідчить про його вживаність.

2. Перевірка коректності використання прийменників. Знак «астерікс» — «*» у словосполученні позначає пропущене слово. Пошукова система видасть варіанти, які містять ці словосполучення з різними словами. Наприклад, при пошуку фрази «зарахувати на рахунок» — **credit * the account* — можна отримати варіанти з прийменниками *for, in, into*. Аналіз контексту і частотність використання допомагають вибрати найбільш відповідний варіант перекладу.

3. Перевірка частотності використання словосполучень без контексту. Наприклад, для перевірки перекладу словосполучення «використовувати допінг» можна порівняти частотність використання різних варіантів — *use drugs, take drugs, do drugs*.

4. Перевірка варіативності використання словосполучень. Для перекладу, орієнтованого на конкретний варіант англійської мови (наприклад, американський або британський англійський), можна використовувати команду пошукової системи для перевірки правильності вибору варіанту з урахуванням специфіки країни: *site:uk* (Велика Британія), *site:us* (США) тощо.

Таким чином, Інтернет може бути використаний як ефективний інструмент для перевірки словосполучень, частотності їх використання, варіативності і перевірки правильності застосування прийменників. Цей метод є необхідним для перевірки спеціалізованої термінології в таких сферах, як юридична, технічна, фінансова та інші.

Проте у цієї методики є й певні недоліки: Інтернет може відображати різні варіанти з орфографічними помилками, тому всі результати пошуку повинні перевірятися в контексті, що може вимагати додаткового часу.

Комп'ютерні програми перекладацької пам'яті (CAT tools)

Однією з основних вимог сучасного ринку перекладацьких послуг є наявність практичних навичок у використанні спеціалізованого програмного забезпечення (ПЗ), яке відоме під загальною назвою CAT (Computer-aided translation) Tools.

Основна концепція такого ПЗ полягає у використанні ключового елемента кожного САТ інструменту — Перекладацької пам'яті (Translation Memory). Це білінгвальна база даних, в якій зберігаються як оригінали, так і їхні переклади мовних одиниць (від слова до цілих речень або більше), що формуються під час перекладу або заздалегідь. Завдяки Перекладацькій пам'яті, перекладач може вибирати готові варіанти з уже виконаних перекладів, що дозволяє значно скоротити час на виконання завдання.

На сьогоднішній день існує умовний поділ САТ Tools на хмарне та офлайн ПЗ, залежно від принципу їх роботи.

До хмарних належать ПЗ, які працюють на основі хмарних технологій. Головною перевагою таких інструментів є те, що весь процес перекладу здійснюється на обчислювальних потужностях компанії-розробника, а від користувача вимагається лише сучасний браузер і доступ до Інтернету. Приклади таких хмарних ПЗ:

1. **SmartCAT.ai** – хмарний CAT від відомої лінгвістичної компанії ABBYY. Базовий функціонал безкоштовний, що дозволяє працювати над проектами різного рівня складності, як індивідуально, так і в команді.

Посилання: www.smartcat.ai

SmartCAT Help Desk: goo.gl/k59vbb

Educational Video: [1](#) [2](#)

2. **MateCat** – хмарний CAT з простішим інтерфейсом і функціоналом, також безкоштовний для використання. Посилання: www.matecat.com

MateCat FAQ: goo.gl/Fn1Vlc

Educational Video: goo.gl/CifXXN

До другої групи відносяться оффлайн ПЗ, які є пропрієтарними, тобто для їх використання необхідно придбати ліцензію. Принцип роботи таких програм відрізняється тим, що вони використовують обчислювальні потужності самого користувача. Однак, на відміну від хмарних інструментів, функціональність оффлайн ПЗ є більш гнучкою та варіативною, що дає користувачеві більшу свободу для виконання перекладацьких завдань. Наприклад, можна створити Перекладацьку пам'ять із наявних перекладів, завантаживши текстові файли та з'єднавши відповідні сегменти. Таке ПЗ часто має випробувальний період, що дозволяє ознайомитись із його можливостями перед покупкою.

Приклади популярних оффлайн ПЗ:

1. **SDL Trados Studio** – одна з найвідоміших систем автоматизованого перекладу, яка була створена в 1992 році і постійно вдосконалюється.

Посилання: Trados Studio

Educational Video: goo.gl/OsrTa3

2. **MemoQ** – середовище автоматизованого перекладу, розроблене угорською компанією. Посилання: www.memoq.com

Усний послідовний та синхронний переклад

Усний переклад поділяється на послідовний та синхронний, кожен з яких має свої особливості та вимоги.

Послідовний переклад здійснюється під час пауз, які робить доповідач або співрозмовник. Такий переклад потребує від перекладача розвинутої короткострокової пам'яті, загальної ерудиції, а також вміння володіти голосом і мовленням. Для цього виду перекладу часто використовують мікрофон, якщо зал великий, і для кращої комунікації необхідно посилювати звук.

Синхронний переклад, з іншого боку, здійснюється без пауз, тобто перекладач одночасно слухає та перекладає. Це вимагає спеціальної підготовки, що включає:

- Ознайомлення з темою та матеріалами доповіді.
- Спілкування з доповідачем, щоб дізнатися, як саме він планує подати свою інформацію.

Категорії доповідачів:

1. Доповідач, який не читає текст, а спонтанно викладає тему. Такий виклад теми є оптимальним для перекладача, оскільки переклад буде точнішим і легшим для сприйняття. Однак важливо, щоб доповідач передав короткий зміст виступу заздалегідь, щоб перекладач мав час підготуватися.

2. Доповідач, який читає текст зі свого аркуша. У цьому випадку є кілька рекомендацій для забезпечення якості перекладу:

Текст потрібно передати перекладачеві не пізніше ніж за 24 години до засідання.

Важливо, щоб темп читання не перевищував 100 слів на хвилину. Якщо виступ триває 10 хвилин, текст не повинен перевищувати 4 сторінки по 250 слів.

Зміст тексту має бути скоординований таким чином, щоб перекладач міг встигнути перекласти інформацію.

3. Для всіх учасників дискусії:

Якщо використовуються діапозитиви, необхідно додати час для їх

показу до загального часу перекладу.

Перекладач має достатньо часу для перекладу інформації зі слайду, оскільки переклад може запізнюватися на кілька секунд. Якщо переклад не збігається з картинкою, це може призвести до неправильного сприйняття інформації іншомовними слухачами.

Ці рекомендації допомагають підвищити якість усного перекладу, забезпечуючи точність і зрозумілість перекладеної інформації.

Перекладацька компетенція

Коли знання мов дозволяє перекладачеві точно і правильно передавати значення тексту з однієї мови на іншу. Це включає в себе не тільки граматичне і лексичне володіння мовами, а й здатність до розуміння стилістичних та культурних нюансів, що можуть змінювати контекст і значення.

2. Культурна компетенція включає знання культурних особливостей і контекстів обох мов, що дозволяє уникати помилок через непорозуміння культурних реалій. Перекладач повинен бути здатний адаптувати текст так, щоб він був зрозумілим і прийнятним для цільової аудиторії.

3. Тематична компетенція передбачає глибоке розуміння специфіки теми, яку перекладач обробляє. Це може включати знання галузевих термінів та специфічної лексики, що дозволяє точно передавати зміст навіть в складних або технічних текстах.

4. Технічна компетенція включає вміння працювати з перекладацькими інструментами та технологіями, такими як САТ (Computer-aided Translation) інструменти, які дозволяють зберігати й використовувати попередньо перекладені сегменти для підвищення ефективності та якості перекладу.

5. Професійна компетенція також включає в себе етичні та комунікаційні навички, що дозволяють перекладачеві ефективно працювати з клієнтами та іншими учасниками процесу, а також забезпечувати високу якість кінцевого продукту.

Для досягнення високого професійного рівня перекладач має постійно вдосконалювати ці компетенції, поєднуючи теоретичні знання з практичною

діяльністю, що дозволяє йому адаптуватися до змінних вимог ринку перекладацьких послуг і успішно виконувати завдання різного рівня складності.

Таке володіння мовою у зіставному плані (перехід від однієї мови до іншої) дає перекладачеві змогу здійснювати міжмовну комунікацію. Крім того, мовна компетенція включає знання спеціальної термінології, синтаксису, стилістики мови, наукових термінів та естетичних якостей літературних мов. Перекладач перебуває у стані постійного "навчального збудження", активно сприймаючи та обробляючи мовний матеріал, як іншомовний, так і рідної мови. Помилково вважається, що володіння рідною мовою є на високому рівні, однак це не завжди так. Тому для перекладача важливо постійно вдосконалювати рівень володіння рідною мовою.

2. Мовленнєва (комунікативна) компетенція – це здатність вибирати з усіх граматично правильних форм ті, які найбільш точно передають норми поведінки в реальних актах взаємодії. Мовленнєва компетенція охоплює чотири аспекти: граматичну правильність, здатність до реалізації, відповідність і частотність. Для перекладу особливо важливими є наступні:

- **Відповідність** – узгодження мовлення з контекстом і ситуацією;
- **Здатність до реалізації** – необхідність враховувати як позамовну ситуацію, так і весь контекст, у якому вживається та чи інша форма в оригіналі;
- **Частотність** – одиниці-аналоги можуть бути присутніми в обох мовах, але суттєво різняться за частотою вживання. Наприклад, якщо в оригінальному тексті пасивна конструкція зустрічається в 5% випадків, а активна – в 95%, а в перекладі пасив вживається в 20% випадків, можна зробити висновок, що "мові перекладу не вистачає природності щодо цієї ознаки" [Там само].

3. Лінгвокраїнознавча компетенція – це глибоке розуміння культури народу, мовою якого перекладач володіє та застосовує в процесі своєї роботи; знання психології, світосприйняття та світобачення носіїв цієї мови. Мова відображає національне сприйняття навколишнього світу, самобутність народу, що пов'язано з географічним розташуванням, історією, релігією та традиціями країни. Тому перекладач має володіти навичками "перекладацької інтерпретації"

тексту в мові перекладу, бачити текст очима носія мови та культури, зокрема передбачаючи, як реагуватимуть реципієнти мови перекладу.

Найскладнішою частиною професійної діяльності перекладача є подолання культурних бар'єрів. Специфічні відмінності у повсякденному житті та духовній культурі, корені яких сягають глибокої давнини, не можуть бути повністю сприйняті іншими народами, а лише як наближене уявлення про іншу культуру. Тому перекладач у процесі своєї роботи не лише передає інформацію з однієї мови на іншу, але й виступає в ролі консультанта з міжкультурної комунікації, допомагаючи представникам різних культур знайти взаєморозуміння. Під час письмового перекладу перекладач має надавати додаткові пояснення через коментарі та примітки до тексту.

4. Технологічна компетенція – це здатність володіти технологією перекладу, що включає сукупність процедур для адекватного відтворення оригіналу з урахуванням необхідних "модифікацій", які дозволяють подолати культурні бар'єри. Вона також передбачає знання умов еквівалентності, що залежать від тексту і ситуації, а також норм стилю і жанру.

5. Фонові знання формуються через професійний досвід перекладача, який часто працює з текстами різних тем і сфер знань, включаючи спеціалізовані теми. Це розширює його інтереси та сприяє розвитку ерудиції.

6. Етична компетенція визначається моральними принципами перекладача, які включають його ставлення до роботи та якості виконання перекладу. Перекладач несе особисту відповідальність за якість роботи та за можливі моральні і матеріальні збитки, які можуть виникнути через недобросовісне виконання обов'язків. Важливими характеристиками професійної поведінки є скромність, тактовність, здатність зберігати таємницю.

Отже, формування професійної компетенції перекладача передбачає розвиток шести основних умінь:

- вміння виконувати паралельні дії на двох мовах і переключатися з однієї мови на іншу;
- вміння розуміти текст з погляду перекладу;
- вміння переходити між поверхневою і глибинною структурами висловлювань на

кожній мові;

- вміння "відходити від оригіналу, не змінюючи його основного змісту";
- вміння правильно обирати та використовувати технічні засоби перекладу.

Перекладацька етика

У будь-якій професійній сфері існують свої норми та правила поведінки, яких не можна порушувати. Саме завдяки таким нормам професія здобуває своє місце в суспільстві, а суспільство, своєю чергою, впливає на етику професії. Перекладацька діяльність не є винятком. Сучасні дослідники та практикуючі перекладачі продовжують наголошувати, що статус перекладацької професії досі залишається недостатньо високим, вказуючи на проблеми з умовами праці, відсутність соціального захисту, а головне — на відсутність поваги з боку замовників до складної роботи перекладача, що виражається в небажанні виплачувати належні гонорари. Саме тому постала необхідність розробити постулати професійної етики перекладача, які б охоплювали моральні принципи, норми поведінки, вимоги до професійної кваліфікації, правовий статус і технічне забезпечення перекладу.

Розробка морально-етичних принципів професійної діяльності перекладача є складною задачею. Це ускладнюється тим, що перекладач поєднує дві ролі: професіонала, який володіє мовою і культурою, і звичайної людини з усіма її позитивними рисами та недоліками. Дисгармонія між цими ролями може призвести до негативних наслідків. Наприклад, кваліфікований перекладач може передавати до 80% вихідного тексту (з технічної точки зору) під час усного перекладу, але, якщо він має особистісні недоліки, це може призвести до блокування інформації, а отже, до неякісної роботи. Тому протягом багатьох років проблема перекладацької етики залишається актуальною, і світова спільнота перекладачів разом із науковцями намагається вирішити її. В результаті вони сформулювали низку морально-етичних принципів перекладача:

1. Перекладач є не співрозмовником і не опонентом клієнта, а транслятором, який передає текст, написаний однією мовою, за допомогою іншої мови.

2. Текст для перекладача є священним. Він не має права змінювати зміст

чи структуру тексту на свій розсуд під час перекладу, не скорочуючи і не розширюючи його, за умови, що замовник не поставив конкретне завдання, наприклад, адаптувати текст чи доповнити його.

3. Під час перекладу перекладач намагається, використовуючи свої професійні навички, максимально передати основну сутність вихідного тексту, орієнтуючись на функціональні акценти оригіналу.

4. В умовах усного перекладу перекладач повинен дотримуватись етики спілкування, поважаючи свободу особистості клієнта та не порушуючи його гідність.

5. Іноді, виконуючи послідовний або синхронний переклад, перекладач може виконувати роль особи, наділеної дипломатичними повноваженнями (наприклад, перекладаючи виступи видатних політиків на міжнародних зустрічах). Якщо перекладач офіційно має дипломатичні повноваження, він може відступати від точного перекладу, виконуючи функцію підтримки дипломатичних відносин, але не має права захищати інтереси однієї зі сторін.

6. В інших ситуаціях перекладач не повинен втручатися в стосунки між сторонами та не висловлювати свою власну точку зору щодо змісту оригінального тексту.

7. Усний перекладач має враховувати індивідуальні особливості мови оратора, адже мова може бути нестандартною. Оратор може використовувати діалекти, місцеві варіанти норм, дефекти мовлення чи паразитні слова. У таких випадках перекладач замінює ці відхилення на літературні норми мови перекладу. Затягнення та повтори є особливістю мови оратора. Якщо ці повтори випадкові або служать для підкреслення значення, перекладач може їх скоротити, супроводжуючи це коментарем (наприклад: "Шановний пан мер тричі наголосив на важливості тісних контактів").

Перекладач — це не машина, а звичайна людина, яка не володіє всезнаючістю про всі явища чи події і не може запам'ятати всі слова та вирази. Усний перекладач працює в стресових умовах, обмеженого часу, без доступу до словників чи довідників. Тому одне з важливих правил професійної етики перекладача — не приховувати, якщо ти чогось не знаєш або не зрозумів. У таких

ситуаціях професіонали не бояться ставити уточнюючі питання, просити повторити або пояснити терміни, якщо щось не було почуте. Водночас перекладач повинен бути готовим до будь-яких ситуацій і зазвичай отримує попередню інформацію про матеріал для перекладу. Тематика перекладу (наприклад, наукові конференції, ділові переговори) вимагає від перекладача ретельної підготовки до роботи, що включає складання словника-тезауруса та консультування зі спеціалістами.

8. Багато з вищезначених морально-етичних принципів стосуються також письмового перекладу. Оскільки результатом письмового перекладу є текст, то до морально-етичних норм додається ще одна вимога: збереження структури оригінального тексту та обов'язкове дотримання правил оформлення письмового матеріалу. Перекладач має забезпечити збереження всіх текстових одиниць оригіналу, таких як заголовки, титули авторів, посилання, підписи під ілюстраціями та інше, і точно наслідувати структурні частини оригіналу. Текстові елементи іншими мовами (наприклад, латина чи грецька мова в англійському тексті) мають бути перенесені без змін у переклад. У більшості випадків перекладач може бути змушений консультуватися зі спеціалістами для точного розуміння змісту цих частин. У перекладеному тексті також вказуються сторінки оригіналу для зручності користувача. Засоби графічного виділення, такі як шрифт чи кольори, мають бути відображені або замінені відповідними варіантами в перекладі. Скорочення, що використовуються в оригіналі, за можливості розшифровуються або залишаються у вигляді аббревіатур, перекладених на цільову мову (наприклад, UNO – United Nations або ООН). Після завершення перекладу перекладач обов'язково перевіряє текст на наявність усіх елементів оригіналу та дотримання структури, що забезпечує точність та взаєморозуміння між перекладачем і замовником.

9. Останнім морально-етичним принципом є дотримання перекладачем правила конфіденційності. Якщо перекладач працює з відомствами, що володіють конфіденційною інформацією (військовими, юридичними чи комерційними установами), або бере участь в урядових, ділових чи особистих переговорах, він зобов'язаний підписати угоду про нерозголошення інформації.

У разі порушення цієї угоди перекладач може бути притягнутий до кримінальної відповідальності. Якщо перекладач працює з матеріалом без грифу "секретно", як правило, він не має додаткових юридичних зобов'язань і може ділитися змістом перекладу з колегами.

Морально-етичні принципи в загальному спрямовані на забезпечення високої якості перекладацької діяльності, як у виконанні роботи, так і в якості кінцевого продукту.

Поведінка перекладача в процесі перекладу безпосередньо пов'язана із загальнолюдськими нормами поведінки. Правила ситуативної поведінки вимагають від перекладача повної адаптації до ситуації, в якій він перебуває. Незважаючи на манеру або стиль мовлення особи, яку перекладач транслює, він завжди повинен залишатися непомітним, не привертати уваги до себе, бути акуратно вдягненим і поводитися згідно з прийнятими нормами поведінки. Наприклад, під час офіційного обіду перекладач зазвичай не п'є і не їсть, а під час бесіди не має права втручатися в обговорювану тему, навіть якщо вона йому цікава. Недотримання дрес-коду або правил ситуативної поведінки може ускладнити сприйняття інформації учасниками розмови.

Рамки професійних обов'язків перекладача часто не визначені чітко, тому він самостійно встановлює межі своїх обов'язків у кожному конкретному випадку. Наприклад, якщо перекладача-синхроніста попросять виконати переклад кількох сторінок вночі, ймовірно, він не зможе якісно виконати синхронний переклад наступного дня. В такому випадку перекладач повинен пояснити замовнику, що додаткові нічні навантаження можуть вплинути на якість роботи наступного дня.

Особливо складною є ситуація для перекладача, який супроводжує групу за кордоном. Йому потрібно виконувати обов'язки не тільки особистого перекладача для кожного члена групи, перекладати під час офіційних прийомів і неофіційних зустрічей, а й бути гідом, міжкультурним консультантом, помічником менеджера, письмовим перекладачем документації, а також самостійно вести телефонні переговори, як ділові, так і особисті.

ДОДАТОК Д

**ПІДСУМКИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ: ЗВІТНА
ДОКУМЕНТАЦІЯ**

Згідно з описаними вимогами, студенти після завершення перекладацької практики мають надати звітну документацію протягом трьох днів. Звітна документація повинна містити такі компоненти:

1. Звіт з перекладацької практики: Опис виконаної роботи та отриманого досвіду в межах практики (може включати в себе відгуки та оцінки).

2. Щоденник перекладацької практики: У щоденнику студенти повинні заповнити всі розділи, вказавши деталі кожного дня практики, включаючи виконані завдання.

3. Словник спеціалізованих термінів: Студенти мають підготувати словник, що включає щонайменше 100 спеціалізованих термінів, які відповідають галузі діяльності базової установи.

4. Переклади спеціалізованих текстів: Студенти мають представити виконані переклади спеціалізованих текстів, оформлені за певними стандартами (шрифт - New Times Roman, кегль 14, міжрядковий інтервал - одинарний). Кількість знаків повинна відповідати програмі (від 10 до 15 тис. знаків на тиждень практики). Окрім перекладених текстів, потрібно подати оригінали текстів у друкованому чи електронному вигляді для перевірки.

Оцінка звітної документації:

- Керівники практики перевіряють звітну документацію впродовж тижня.
- Підраховують кількість балів за кожен компонент.
- Виставляють загальну оцінку, яка заноситься до відомості та залікової книжки студента.

- Якщо звіт надається після встановленого кінцевого терміну, оцінка може бути знижена.

Ці вимоги сприяють системному підходу до оцінки результатів перекладацької практики та дають змогу студентам продемонструвати свої навички в конкретній спеціалізованій галузі перекладу.

Критерії оцінювання якості виконання перекладів

Оцінка перекладу спеціалізованої літератури базується на основних вимогах до письмового перекладу. Основні критерії оцінки якості перекладу виглядають так:

1. Адекватність передачі фактичної інформації – перевіряється, чи правильно перекладач зрозумів зміст оригіналу і наскільки точно передав його у перекладеному тексті. Важливо також, щоб не було помилок у передачі не мовної інформації (цифри, графіки тощо) та щоб усі факти були збережені без пропусків або скорочень;
2. Дотримання стилю перекладу – переклад повинен зберігати стиль і тон оригіналу, зокрема враховуючи відмінності між науково-технічним, публіцистичним та іншими стилями у вихідному та перекладеному текстах;
3. Лексична та граматична правильність – оцінюються лексичні та граматичні помилки у перекладі.

Критерії оцінки оформлення документації з перекладацької практики:

Студенти отримують зразки оформлення звітної документації на початку практики. Вони повинні оформити документацію відповідно до зразків і вчасно надати її керівнику практики. Оцінка за документацію визначається на основі її правильності, повноти та грамотності оформлення.

Критерії оцінки перекладацької компетенції:

Рівень перекладацької компетенції студента визначається в результаті співпраці керівників практики з університету та базового закладу. Керівник практики на підприємстві оцінює такі якості практиканта, як працездатність, комунікабельність, відповідальність, організованість і дотримання правил субординації.

Рівень професійних знань, умінь і навичок студента, що виявляються під час практики, визначається керівниками практики, які працюють на базі підприємства. Керівник практики від кафедри оцінює рівень перекладацької компетенції студента на основі матеріалів, які той надає під час практики, а також після виконання контрольного перекладу та проведення інтерв'ю зі студентом. Під час інтерв'ю викладач ставить студенту різні ситуації, у яких може опинитися усний чи письмовий перекладач, і запитує, як він поводитиметься в кожному конкретному випадку.

ДОДАТОК Д

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Захист звіту з практики є важливою частиною семестрового контролю навчальної (перекладацької) практики, який здійснюється у вигляді заліку в терміни, визначені графіком навчального процесу. Цей процес проводиться впродовж 10 днів після завершення практики.

Для організації захисту звіту кафедра створює спеціальну комісію, до складу якої входять завідувач кафедри, керівники практики від кафедри, а також керівники практики від підприємства, якщо це можливо. Крім того, до комісії можуть бути залучені інші науково-педагогічні працівники випускової кафедри, якщо це необхідно для об'єктивності оцінювання.

Залежно від рішення кафедри, захист звіту може проводитися у дистанційному форматі через синхронні онлайн-платформи, такі як ZOOM, Google Meet або інші. Під час захисту студенти презентують звіти про виконання програми практики, що включають доповідь тривалістю до 10 хвилин, а також презентацію, яка допомагає візуалізувати виконану роботу. Після доповіді студенти повинні відповідати на питання членів комісії, що дозволяє глибше оцінити рівень засвоєння матеріалу та практичних навичок.

Якщо студент не виконав програму практики в повному обсязі або не відповідає вимогам, йому може бути надано право пройти практику повторно. Повторне проходження практики здійснюється за умови виконання всіх умов, визначених університетом. Студент, який не подолав повторну практику або отримав незадовільну оцінку за результатами проходження практики в комісії, може бути відрахований з університету.

Результати проходження практики та оцінки, отримані студентами, обговорюються на засіданнях випускових кафедр, де фіксуються в протоколах для подальшої перевірки та аналізу ефективності проведення практики. Це дає можливість кафедрам аналізувати результати та покращувати організацію практики для майбутніх студентів.